

Н.М. Сас, д-р пед. наук, доц. (ПНПУ, Полтава)

ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Уряд затвердив Концепцію дуальної освіти впровадження якої має на меті об'єднати навчання та роботу в професійній і вищій освіті; допоможе подолати проблему зношеності на обладнання 60–100% у закладах вищої та професійної освіти; дасть змогу роботодавцям включитися у процес професійної підготовки; ефективніше використовувати часовий і фінансовий ресурс учнів, закладів, роботодавців.

Дуальна форма навчання – це практикоорієнтоване навчання, побудоване на підґрунті соціального партнерства, спрямоване на формування нової моделі професійної підготовки бакалаврів із обов'язковими періодами виробничого навчання й виробничої практики, що проваджується на базі підприємств, установ, організацій, та передбачає зміцнення зв'язків навчання з виробництвом, визначення провідної ролі та підвищення відповідальності роботодавців за якість підготовки кваліфікованих кадрів. Основними завданнями дуального навчання є: зміцнення та удосконалення практичної складової освітнього процесу із збереженням достатнього рівня теоретичної підготовки, що забезпечує дотримання стандартів освіти; підготовка кадрів, які максимально відповідають сучасним вимогам ринку праці та роботодавців; підвищення мотивації студентів до отримання кваліфікації (спеціальності) та можливості працевлаштування; підвищення професійної мобільності та конкурентоспроможності випускника на ринку праці; забезпечення взаємозв'язку, взаємопроникнення та взаємовпливу різних систем (наука і освіта, наука і виробництво), які дозволять вносити якісні зміни в освіті; сприяння адаптації здобувачів вищої освіти до умов виробництва.

Запровадження дуальної освіти в закладах вищої освіти України здійснюється різними способами. Нами здійснена спроба вивчити досвід Економіко-технологічного інституту імені Роберта Ельворті, Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського, Національного університету харчових технологій, Львівського торговельно-економічного університету (за матеріалами сайтів зазначених закладів вищої освіти України).

Зокрема, студенти Економіко-технологічного інституту імені Роберта Ельворті обирають дуальну форму навчання за бажанням. Втілення Концепції дуальної освіти в Економіко-технологічному інституті імені Роберта Ельворті передбачає просторове і часове поєднання за принципом 50% на 50% навчання у навчальному закладі та стажування на підприємствах за обраною спеціальністю. Виробниче навчання та виробнича практика здійснюються безпосередньо в умовах виробництва з використанням матеріально-технічної бази та кадрового потенціалу підприємства, що надає можливість студентам одночасно з навчанням у закладі вищої освіти опанувати обрану спеціальність безпосередньо на виробництві. Організація навчально-виробничого процесу за дуальною формою навчання базується на співпраці підприємств, установ, організацій та закладу вищої освіти, що мають взаємні права і обов'язки, які регулюються тристороннім договором між підприємством, закладом вищої освіти та здобувачем вищої економічної освіти.

У зв'язку з тим, що дуальна освіта передбачає інтеграцію традиційних форм навчання з роботою в компаніях та на підприємствах, адміністрація Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського та компанії Samsung Electronics Co. Ltd розширюють співпрацю в цій царині. Завдяки такій співпраці компанія зможе замовляти фахівців потрібних їм спеціальностей, навчальний заклад – їх готувати, а студенти здобуватимуть водночас освіту та досвід практичної роботи. При цьому, за домовленістю, підприємці оплачуватимуть підготовку фахівців та навіть їхню зарплату. Слід зауважити, що Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського співпрацює з компанією Samsung Electronics Co. Ltd вже упродовж 10 років. За ці роки коштом компанії в університеті створено дві спільні з компанією лабораторії, обладнано навчальний смарт-клас, до співробітництва залучено п'ять факультетів. Стажування в Samsung R&D Institute Ukraine пройшли більше 150 студентів. У компанії проводяться навчальні практики, студенти виконують реальні наукові проекти, постійно контактують зі співробітниками тощо.

У Національному університеті харчових технологій дуальна форма поєднує навчання студента в університеті на денній формі за спеціально розробленим графіком індивідуальних занять із його офіційним працевлаштуванням за фахом на підприємстві або організації та обов'язковим навчанням (стажуванням) на робочому місці. Дуальну форму можуть обирати студенти, які навчаються за денною формою навчання та виявили особисте бажання.

Для переходу на дуальну форму навчання студент повинен: визначитись із підприємством чи організацією, де буде проводитись дуальне навчання; звернутись до завідувача випускової кафедри та погодити можливість використання обраного підприємства та очікуваної займаної студентом посади для навчання за дуальною формою; звернутися до директора інституту / декана факультету або його заступників із заявою про перехід на дуальну форму навчання, при цьому студент повинен попередньо узгодити із керівництвом обраного ним підприємства можливість його навчання за дуальною формою; у разі позитивного рішення студент повинен укласти тристоронній договір із Університетом та підприємством чи організацією про його подальше навчання за дуальною формою. Обов'язковими складовими тристоронньої угоди, що повинні бути наявними на момент її підписання є: індивідуальний план навчання студента за дуальною формою (розробляється відповідальними особами дирекції / деканату за участі представників підприємства); графік індивідуальних занять; програма стажування на підприємстві (розробляється представниками підприємства).

Передбачається, що заняття за дуальною формою можуть розподілятися по-різному: за формою поділеного тижня: кілька днів протягом тижня студент навчається в університеті, інша частина виділена для стажування та роботи на підприємстві чи організації; блочна (модульна) форма: години розподіляються між університетом та підприємством чи організацією за блоками, тобто впродовж семестру студент приїздить на навчання до університету на декілька тижнів або місяців, всю решту часу він навчається і працює на виробництві. За результатами навчання за дуальною формою студенту на підприємстві може бути присвоєна професійна кваліфікація. Таким чином, на момент закінчення ЗВО студент отримує диплом про освіту та визначену професійну кваліфікацію.

У Львівському торгівельно-економічному університеті викладачі проводять практичні заняття на підприємствах та організаціях, в яких беруть участь фахівці відповідно до теми заняття. На сайті університету наводяться приклади таких занять.

Таким чином, заклади вищої освіти накопичують власний досвід, вивчення й аналіз якого дасть можливість напрацювати загальні рекомендації щодо запровадження дуальної освіти в Україні.